

РАБОТНИКЪТЪ

(LE TRAVAILLEUR)

ОРГАНЪ НА БЪЛГАРСКАТА СОЦИАЛЪ-ДЕМОКРАТИЧЕСКА ПАРТИЯ.

ЦѢНА:

мѣс. 1 л. 25 ст., 6 м. 2 л. 50, 1 г. 5 л.

Въ странство: 7 лева.

10 стотинки всѣки номеръ

ВСИЧКО, ЩО СЕ ОТНАСЯ ДО ВЪСТНИКА, СЕ ИСПРАЩА

ДО РЕДАКТОРА Н. ХР. ГАБРОВСКИ.

ТЪРНОВО.

АВОНИРАНИЕТО СТАВА:

Търново, у редактора

и въ печатницата „Работникъ“

Свободата на публичнитѣ събрания.

Едно отъ най главнитѣ сръдства помощта на което гражданитѣ свободнитѣ страни изказватъ членовѣята воля и влияятъ на общенитѣ работи и на държавното управление сж публичнитѣ събрания.

Освѣнъ въ Турция и Русия, свободата на тия събрания е призната и гарантирана въ всички Конституционни държави.

Поредъ „Търновската Конституция“ публичнитѣ събрания и митингитѣ и у насъ сж свободни. Българскитѣ граждани иматъ право да събиратъ да правятъ митинги и изказватъ своитѣ мнѣния по тежитѣ общественни и политически въпроси. Така, напримѣръ опозиционнитѣ партии могатъ на законно основание да свикатъ граждански митингъ и да развиватъ предъ тѣ своитѣ политически програми да критикуватъ дѣйствиата на правителството, да се произнасятъ по нѣкой въпроси, да агитиратъ за изборитѣ, да даватъ отчетъ за своята дѣятелностъ, съ една рѣчь влияятъ на общественното мнѣние.

Такова право дава нашия основенъ законъ на всички граждани. Но кой се е ползувалъ до сега тия права? Каква полза е излязла отъ работното население отъ митингитѣ и отъ политическитѣ борби на нашитѣ стари партии?

Отъ освобождението до 1886 година, митингитѣ у насъ може да се каже, че ставаша досѣ свободно. Различни политически партии свикваха граждани на митингъ безъ да се плашатъ, че ще бждатъ распръснати, арестувани, или интернирани.

Въ политическата властъ. Не се минаваха изпитания, безъ митинги. Тѣ бѣха обикновено явление въ нашия общественъ животъ. Работното население участвуваше въ политическитѣ събори подъ ръководството на конвенторитѣ и либералитѣ които го привличаха съ разни голи обѣщания, които никога не сж можели да исполнятъ. Работното население правитѣ митинги въ полза на своитѣ политически интереси, като сваляше едни и

на други на тѣхно мѣсто, безъ да разбира, че въ тѣхнитѣ рѣшаваня дѣйствието е сръдство само за експлоатация и подчинение, а не за освобождение. Тогава народа слѣно

върваше въ своитѣ фалшиви покровители и за това ги поддържаше. Но отъ нѣколко години насамъ, у насъ никакви митинги не ставатъ. Патриотическата реакция удари кракъ на всичко, което пречеше на нейното тържество. Думата митингъ е станала опасна дума, чудовищно плашило въ очитѣ на властитѣ. Макарь правителствения в. „Свобода“ много наивно да увѣряваше българскитѣ граждани, че съ измѣнението на Конституцията не се посѣгало на свободата и правата на народни по въ дѣйствителностъ ний виждаме тъкмо противното. Митингитѣ у насъ се преслѣдватъ като нѣщо забранено отъ законитѣ на страната, когато въ сжщностъ Конституцията не ги забранява.

Кой не помни какъ недостойно и съ каква злоба се отзоваваше в. „Свобода“ за съвѣтъ неопасния митингъ на 20—30 граждани въ Шуменъ? Тя съжеляваше, че е нѣмало хора, които съ насилственни сръдства да разгонятъ събравитѣ се и да имъ наложатъ кокалитѣ гдѣто сж се рѣшили да упражнятъ едно свое право освѣтено отъ Конституцията, съ която едно време глѣбаха и ставаша тия сжщитѣ редактори на правителствения вѣстникъ. Кой не знай, че Паунчевъ е интерниранъ въ с. Врѣзово безъ сждъ по административенъ редъ, защото билъ взелъ инициативата да се свика митингъ въ Шуменъ?

Старитѣ опозиционни партии сжществуватъ, но не живѣятъ и не дѣйствуватъ политически. Тѣ чакатъ на готово, отъ невидѣлю да имъ падне властѣта въ рѣшитѣ за да експлоатиратъ и угнетяватъ работния народъ. Нашитѣ работници не могатъ да очакватъ никаква помощъ отъ тѣхъ и заради това не трѣбва да правятъ митингъ заедно съ своитѣ експлоататори.

Митингитѣ за да принасятъ полза на работницитѣ трѣбва да се правятъ отъ самитѣ работници. Неестественно нѣщо е влѣцитѣ и овцетѣ да се сабиратъ на съвѣщание и да обещаватъ нѣкакви общи работи, когато въ сжщностъ нѣматъ никаква общностъ по между си и всичкитѣ съвѣщания ще клонятъ се къмъ това какъ по лесно влѣцитѣ да издѣдатъ овцетѣ.

Нека взематъ примѣръ нашитѣ работници отъ своитѣ европейскитѣ братя. Тия никога не правятъ митинги заедно съ своитѣ експлоататори. Най горѣшитѣ поборници и за

щитници на политическата свобода въ всичкитѣ образовани страни се явяватъ работницитѣ. Свободата на словото, на печата, на публичнитѣ събрания, на митингитѣ и манифестациитѣ се поддържа най главно отъ работницитѣ, организирани въ социалъ-демократически партии.

Най шумни и най голѣми по влиянието си митинги правятъ работницитѣ. Безъ да говоримъ за голѣмитѣ митинги въ време на изборитѣ, които сж обикновено нѣщо, достатъчно е да спомнимъ за международната манифестация на 19 Априлъ (1 Май н. с.) въ която участвуватъ милиони съзнателни работници — социалисти. Тия манифестации, макаръ да сж насочени противъ интереситѣ на властующата класа, но тая послѣдната не може си ги забрани, безъ да посѣгне върху основата на своето сжществуване.

Време е вече и нашитѣ работници да съзнаятъ своитѣ политически права, да познаятъ кои сж тѣхнитѣ приятели и неприатели и да дѣйствуватъ споредъ своитѣ классови интереси. Доста сж помагали на своитѣ недоброжелатели да ги грабятъ. Отъ сега нататъкъ работницитѣ могатъ да намѣрятъ искрени, честни и рѣшителни защитници на своитѣ интереси само въ редовитѣ на Соц.-демократич. партия у насъ. Защото тия е партията на сиромаситѣ, на подчиненитѣ и притѣсненитѣ, и само тия се бори за тѣхното освобождение отъ всичкитѣ видове на робството. Подъ знамето на тая партия ний канимъ нашитѣ работници да правятъ публични събрания въ полза на своитѣ искания.

Н. Габровски.

СТАРИЯ ВЪПРОСЪ.

И така, демократическитѣ идеи могатъ да бждатъ осжществени или отъ дребната буржуазия или едрата, отъ капиталистическата класа. Но редакторитѣ на „Прогрессъ“ не искатъ да ги смѣтаме за идеолози нито за дребно буржуазна демократия, нито за плутократията (управлението на богатата класа). Тѣ ни говорятъ за хуманния демократизмъ и за „истинския“ демократизмъ. Право да си кажемъ, ний не разбираме какво искатъ тѣ да кажатъ съ тия отвличени опредѣления на своя демократизмъ.

И пакъ, що е това истински и хуманний демократизмъ, който ще приведе обществото къмъ социализма?

Очевидно е, че редакторитѣ на „Прогрессъ“ не разбиратъ подъ тия думи дребно-буржуазния демократизмъ, нито демократизма на едрата буржуазия. Но въ такъвъ случай подъ думитѣ „истински и хуманний демократизмъ“ се криятъ други понятия. При днешнитѣ економически наредби, основата на които е частното владѣние сръдствата на производството, не може да бжде и дума за истински или хуманний демократизмъ. Тогава, подъ тѣзи думи не може друго да се разбира, освѣнъ социалъ-демократизма. Поне шипунций тия редове не може да си представи друго съдържание въ тия думи. Истинския демократизмъ, хуманния демократизмъ е възможенъ само при демократическия строй, той е социалъ-демократизмъ. Ако редакцията на „Прогрессъ“ въ тѣзи думи разбира сжщото, което и ний разбираме, тогава пита се, защо социалъ-демократизма да наричаме „истинския и хуманния демократизмъ“? Не е ли това съзнателно или несъзнателно скриване сжщността на изгѣстни идеи? Не е ли това едно прикриване на конкретнитѣ идеи съ отвличени, метафизически формули?

Ако човекъ е убѣденъ, че социалъ-демократическитѣ наредби ще направятъ да възтържествува справедливостъта и хуманностъта въ обществото; ако той е убѣденъ, че хуманния демократизмъ е социалъ-демократизмъ, длъженъ право да нарича нѣщата съ собственитѣ имъ имена. Да неказвашъ едни идеи не съ имената имъ, които опредѣлятъ сжщността имъ, споредъ насъ това ще рѣче или че човекъ нѣма ясни понятия за сжщността на идеитѣ о които се придържа, или че той по други съображения скрива сжщността имъ подъ други изрази.

Въ единия и въ другия случай, плодъ отъ това се явява една бърканица въ понятията на хората.

Изобицо цѣлата основа „программатъ“ на „Прогрессъ“ е чисто метафизическа, сир. такава, която нѣма свързка съ условията на живота. Программатъ на „Прогрессъ“ може съ сжщитѣ удобства да се проповѣдва въ всѣко време при всѣкакви условия.

Редакцията на „Прогрессъ“, като излиза отъ метафизическа гледна точка, си въобразява първо, че имало аграрна социална демократия и второ, че социализма у насъ може да се яви като хвърлена вълна отъ побѣдоносното социалистическото движение въ другитѣ страни. Отъ наша гледна точка и дѣйтѣ тия нѣща сж едни предположения на нищо не основани. И пакъ, аграрна (земледѣлческа) социалъ-демократия

може да има; по тя се състои от земеделски пролетариат. Съ това ний не отричаме, че дребният земеделец, които постоянно се събиват или от деня на ден се виждат в по злощастно положение, трябва да се остават съвсем на страна. Сети се съ това некаме да покажем на противоречията, които намираме в редак. на „Прогресът“. Ако има аграрна социал-демократия, ще рече и у нас може да я има. А между това преди няколко реда, почтенната редакция ни говори, че нямало елементи за една социалистическа партия. На кое тогава да върваме.

За почтенната редакция ний за събдиането на социализма не е още определен. За това тй предполагат, че у нас социализма можел да бъде хвърлен „от побъдоносната влада“. Върху този въпрос се говори доста преди, въ препирнята с г. Прокопиева. Да очаква човек събдиането на социализма от побъдоносното социалистическо движение в другите страни е голяма грешка. За събдиането на социализма е необходимо едрото производство. Гдто го няма, там не може да се събдне никакъв социализъм. Може въ Европа да се събдне социализма, но ще ли се събдне въ страни, гдто преобладават дребнобуржуазните стремления за частната собственост? Ний утвърждаваме че не може, и никакво просвещение тука не може да помогне, защото въ общественния живот преобладават такива идеи, каквито сж економическите наредби. Само заклетите метафизици могат да си въображават, че само „просвещението“ създава идеите и всичката надежда да полагат на него. . . .

Д. В.

ЖЕНАТА и СОЦИАЛИЗМА

(Бebel).

Аналитически преводъ.

(Продължение).

Слдователно, като знаем как небръжпо сж се отнасяли до сега към женското въстание, не трябва да се очудваме, че нейния ум временно е останал по-назад от мъжкия; противното е по за очудва-

ние. Но всичко това ще се измени, ще тргне на редъ, сиръч жената ще стане равна съ мъжът въ вско отношение, слдъ като поживей въ сжити условия въ продължение на нколко поколения.

Отъ всичко до тук става ясно, че развитието на съвременните науки е тсно свързано съ нашия обществен живот и съ нашия напредък. Естествените закони ни обясняват економическото положение, въ което ний се намираме. Тия закони ни показват политическите наредби, характера, физическите свойства на хората, както и цли класи или народи зависят преди всичко отъ материалните условия на тхното съществуване, сиръч отъ тхното общественно и економическо положение.

Щомъ веднъж приемемъ, че лопните условия на живота сж причината за нещастията на хората, трябва да дойдемъ до заключение, че съ подобрението на тия условия ще се подобри и човешкия родъ. Отъ тукъ слдва още и това заключение, че строгото приспособяване на човкътъ къмъ природните закони, изветни под името дарвинизъмъ, създава нови хора, слдователно нова общественна наредба, а това води къмъ социализмътъ.

IV. Гражданските и политическите права на жената.

Тая глава съдържа единъ кратъкъ прегледъ върху гражданското и политическото положение на жената въ разните страни. Бebel иска да се дадатъ на жената политически права, да участва въ общото избирателно право. Като съпруга, като майка, като работница, тя еднакво съ мъжътъ е заинтересована въ изработването на законите.

V. Държавата и Обществото.

Отъ сто години насамъ общественния прогресъ прониква неусетно въ всичките класове на обществото. Сегашното общество е разтърсано и се разлага; хората, както и учрежденията, не сж сигурни.

Това положение на работитъ е особено странно за управляващите класи; но всичките имъ усилия да спратъ опасността и да подобрятъ положението се оказватъ ялови. Прибавете къмъ това и борбата на партияте и записията на правителствата, които сж принудени да се опитватъ ту на една, ту на друга отъ тзи партии.

Държавните мъже си правятъ чудни илюзии. За да защитаватъ богатитъ, тй озакониха косвенните данъци, които, споредъ тхъ, лесно се посели, защото работния народъ отъ нещастие не ги разбира добръ. Но тй забравятъ, че тзи данъци сж несправедливи и че най-главно тй се несплащатъ отъ работното население. Данъците насърчаватъ фалсификацията на стоките и поскъпяватъ живота на работното население. Когато примитъ данъци

се уголмяватъ, народа негодува противъ Държавата, а когато косвенните данъци се уголмяватъ, тогава той негодува противъ цялото общество. Казватъ, че това е едно общественно зло, по това е прогресътъ.

За да се намалятъ тия злини, създаватъ постоянно нови учреждения, но никакви сериозни преобразования не правятъ. За това би трябвало да унищожатъ множество паразити, множество непроизводителни учреждения — а това именно е трудно. Напротивъ, учрежденията се увеличаватъ, а заедно съ тхъ се увеличаватъ и мъчнотините. Полицията, войската, съдилищата, затворите постоянно поглъщатъ все по-нови и по-големи сумми и при все това вътрешната безопастност не е уситорена.

Новечето отъ нашите общини се намиратъ въ отчаянно положение и особено големи градове и индустриалните центрове. Нужни сж училища, улици, капчуси; нужни сж осветления, полиция; постъ, меншеството иска за себе си и за дцата си висши училища, театрове, хубави улици съ прилични тротуари и осветление.

Болшинството може колкото ще да се оплаква; за него няма нищо, то не може да получи нищо, защото меншеството държи всичко въ ръцете си. Администрацията често пъти е недостатъчна, защото площадите сж заети отъ закрилените и облагоденствуваните.

Сегашното общество нищо не може да направи за да измени това положение на работитъ, гдто борбата за съществуване взема съ по-големи и по-големи размъри.

Вслдствие на това, по-слабия все повече и повече е принуденъ да отстъпва на по-силния. Печалбата, парата ставатъ единственъ ръководителъ на всички чувства, на всички дйствия. Хиляди работници и работнички безъ работа сж изхвърлени на улицата и сж принудени да просятъ; тй се скитатъ не мии не драги изъ улиците, гонени отъ умразата на „честното общество“, което не иска да гледа тия нещастници, пригърбени отъ страдания и лишения.

И злото е на вскъдъ; цли семейства се намиратъ въ най-ужасна сиромашия и това именно често пъти принуждава родителите да поснатъ на живота си и на живота на дцата си. Жените и дцерите ставатъ публични; развратъ се обича въ хиляди различни форми и само затворите процъпяватъ.

Престъпленията и тхното численно уголмяване напълно зависятъ отъ състоянието на обществото. Но то, подобно на църквата, крие главата си въ пеека за да не вижда и да не признава това положение на работитъ. Съ цлъ да лъже себе си и другите, то твърди, че причината на това е мързелътъ на работниците, тхния распуснатъ животъ и безврънето имъ.

Слботата и стонизма сж виновниците.

Капиталистическата наредба е пръ за сегашното състояние на обществото. Този, който владее голми богатства, властвува надъ другите, върху ония по-малко владятъ, или ония, които не владятъ. Той купува работитъ на сиромасите, както се купува стока съ цна, която се изменява въ предложението и търсението.

Капиталиста туря въ джеба си не дената стойност отъ трудътъ на работитъ, като печалба на капитала, отъ предприятието, наемъ и рента на земята. Съ помощта на тая рента, стойност, която той краде отъ работитъ и която въ неговите ръце, и капиталъ, предприемача купува по-нови и нови работнически ръце.

Слдъ като се въоръжи съ рента, работитъ се явяватъ отъ една страна като на трудътъ и съ всички изобретения отъ които процъпява индустриятъ, капиталиста се залага на борба съ работитъ, който е слабъ и не толкозъ богатъ конкурентъ го събива.

Слдъ дцето, жената играе въ борбата по-важна роль по причина на статичното възнаграждение на труда.

Като слдствие отъ това положение работитъ се явяватъ отъ една страна нищожно малцинство отъ голми листи и отъ друга — едно голямо мнозинство отъ нещастници, безъ средства за животъ, принудени да си искарватъ сж като дневния си трудъ, ако има.

Отъ това развитие положението на работитъ класи става съ по-лошо и по-лошо. Всичките клонове на индустриятъ биратъ една слдъ друга въ ръцете голмимъ капиталисти, малките занаятчии изчезватъ, малките независими работници унищожени и влизатъ въ редотъ наемната работническа класа.

Ония, които не сж съвсемъ отъ мии капитали, събиватъ се отъ н които налитатъ отъ време на време кризи съ по-вече и по-вече се чувстватъ и се увеличаватъ съ развитието отъ изводството. Тй произлизатъ отъ д гдто не може да се определи количеството на необходимите стоки за харчене; съ една ръчъ тй сж съчинители отъ извтъмнрното производство, и всичките индустрии сж свързани съ друга, то вска една криза не се усеща не се почувствова отъ всички индустрии.

Днесъ слъпенската се произвежда грамадни количества богатства, които могат да се расхарчатъ и в магазините. Презъ това време отъ безъ работа работници, гладни отъ тари умиратъ отъ гладъ и мие.

ДЕСЕТГОДИШНИНАТА ОТЪ СМЪРТЬТА НА

КАРЛА МАРКСА

(Писмо отъ Женевъ.)

(Продължение и край).

Слдъ дълги изучавания на политическата економиа, презъ 1859 г. Маркс издаде „Zur Kritik der Politischen Oekonomie“. Отъ тогава той се предаде на написването трита тома отъ „Капитала“, отъ които първия излезе въ 1867 г., Хамбургъ. Но и практическата му дйтелност не престава. Презъ 1864 г. се основа Интернационала. Въ него той успя да прокара своите идеи и да накара да дйствуватъ заедно английските трад-юнионисти, французските прудонисти и нмските коммунисти. Намисането на Бакунина разруши тая обща работа. Маркс пишеше всичките бюлетени на Генералния Съветъ, между които и „Гражданската война въ Франция“, незабавно слдъ падането на Комуната. Подиръ Хагския конгресъ Маркс предложи да се премести съдалицето на Генералния Съветъ въ Ню-Йоркъ. Отъ тогава старата форма на Интернационала стана невъзможна и Маркс се оттегли отъ политическата агитация. Но той влезе въ кореспонденция съ борците отъ разните страни и стана истински съветникъ на борящия се пролетариатъ.

Отъ гдъ Марксовото учение черпи тая магическа сила, съ която то катадневно обзема работническите маси? Просто отъ това, че то само изразява тхните интереси, искания и цли. Въ началото на днешния векъ пролетариатътъ представляваше нещастна маса, която не беше

способна за никаква самостоятелна политическа дйтелност. Неговите защитници — социалистите не можаха и да си помислятъ, че той е въ състояние да се освободи самъ. И ний виждаме Сенъ-Симона да се обръща къмъ работниците: вижте, що направиха вашите братя, когато тй бяха на власт (презъ Террора): тй докараха гладъ? Ний виждаме, че Оувъ се обръща къмъ събраните въ Експ-Лебенъ европейски монарси (1817 г.), че Фурне апелира къмъ индустриалците да имъ помогнатъ въ тхната освободителна дйтелност. Но разбира се, че както вълътъ не може да се грижи за спасението на овците, тй и монарсите и индустриалците не направиха нищо за доброто на работниците. Плановите на социалистите не се събдваха: тй бяха утопически.

Но Маркс имаше вече предъ очите си възстанието на Лионските работници (1831 г.), които ршнително заявиха, че искатъ „vivre en travaillant ou mourir en combattant“ (да живеятъ, трудещи се, или да умрятъ, борящи се), политическото движение на английския пролетариатъ, което се изрази въ Чартизма. Пролетариатътъ вече беше порастналъ. Той не можеше да се игнорира. Тогава Маркс пръвъ провъзгласи великия принципъ: освобождението на работниците е дло на самите работници.

Отъ друга страна, промислените кризи, които се почнаха отъ 1825 г., върлуватъ и произвеждатъ своето опустошение. Тй доказаха, че производството е надраснало капиталистическото присвояване, че капиталистите не сж вече въ състояние да го управляватъ, че буржуазията вече изиграва историческата си роль. Въ туй време, когато буржуазната класа ставаше неспособна да

удържи въ тесните си рамки порастналите водителни сили, пролетариатътъ стана неспособенъ да се просвети, да се укрепва въ борбата. За да се усеще, че трябва да се организира. Маркс хвърля вък: „пролетарии отъ всички страни, съединете се!“ И работниците го послушаха, тй се съединяватъ и се готвятъ за тържественния часъ не е далече.

Другарите Плехановъ говори върху неското произхождение на марксизма, върху тая свръзка съ нмската идеалистическа философия на Хегеля. Какъ се е отнасялъ Маркс върху Хегеля, той самъ е определилъ въ предговора къмъ второто нмско издание на „Капитала“, като за Хегеля всемирния духъ (allgemeiner Geist) идеята (не човешката, разбира се) е творителна дйствителността, то за Маркса идеята е само отражение на реалното въ човешката история. Маркс е материалистъ. Но едно нмско свръзка неговата философски изгледъ на философията на Хегеля, то е методътъ. Тхния диалектичен методъ разглежда нщата и явленията въ тхната свръзка, въ тхното зараждане, въ тхното развитие, въ което се преплита съ слдствието, дто няма мръзпало, втвърдло. Въ ндрата на събитията дйствителност се заражда майката дйствителност. Старото винаги умира въ утробата си залогътъ на своето изчезване процесътъ на разложението се съпровожда въ процесътъ на възрождението. Въ туй време старото се распада, новото расте. Непрестанно движение, въчно движение, ето що представлява нщата. Всичко умира, само движението е

Работническата заплата.

(Преводът от Полски).

1.

Работническата заплата се казватъ пати, които капиталистът дава на работника за работното му време или некараната му работа. Виждаме отъ това, че капиталистът, като има до-лно пари, обръща се къмъ тия хора, които нѣма също да се прехранватъ, съ принудени да продаватъ труда си, и го купува. И така труда е сто-ва, като венчки стоки, и както тѣ се явятъ съ теглика или съ аршинъ, и той си има своята мѣрка. Тя е емето, презъ което той трае. Да ка-емъ нѣмъ, че капиталистътъ плаща за два-сетъ-часово тъканне 6 гроша; съ пари той би можалъ да си купи бѣло, мѣсо или други потребни нѣща. И шестъ гроша съ мѣнителната (раз-ната) стойностъ на труда, или не-половата цѣна.

И така: работническата заплата е просто цѣната на тая особна стока, то е вложена въ човѣшкото тѣло.

Капиталистътъ вижда, че трудътъ работва всичко и е богатъ источникъ на незаплатенъ трудъ, който влиза въ негови джѣбъ. Той раздѣля цѣната си на двѣ части. Съ едната частъ той си достави оржия, а съ редовната купува работническия трудъ. Сега да се каже, че той купува са-мъ работници, защото фабрикантина, вижда, че е силенъ парично, се съвсички си сили да направи нѣщо отъ нѣщо. Той послушенъ работниче-ски добитъкъ. Не му стига дѣто екс-тира економически жертвитъ на естественитъ отношения, ами още ги че и оглушва нравственно на ве-личия.

Всѣки фабрикантъ е царъ въ ра-ботницата си. Той изпълва тогози, то не му се харесва, издава запо-ни, безъ да иска да знае за наемни-ме си, кара ги да го избиратъ за оденъ представителъ, — и горко на онова, който излѣзе и заяви своитъ ва. „Нѣмамъ работа за бунтовни-къ, нека пукатъ отъ гладъ!“

Като въ ржѣтъ на капиталиста

работникътъ е просто оржия. Той съ-що тѣй нѣма право да владѣе некара-нитъ отъ него предмети, както и ма-шината при която работи.

Купувачътъ на труда (фабрикантин-ътъ) заплаща на работницитъ си не отъ тия пари, които той получава слѣдъ като продаде изработенитъ отъ тѣхъ стоки, а отъ тия, които той е ималъ отъ по-напредъ. Дали той ще намѣри купувачъ на своята стока, дали ще я продаде и какъ ще я продаде, — туй никакъ не се отнася до работника, който е лишенъ отъ произведението си.

Както казахме по-горѣ, трудътъ е стока, която нейния владѣтель (ра-ботника) продава на капиталиста, за да си некара препитанието. Цѣлата на работника не съ произведението на неговитъ ржѣтъ, не е материята, която тжче, ни влажницата, която копае, нито нѣкъ ржѣтата, която гради,

За себе си той произвежда само работническа заплата, а живота му се захваща слѣдъ като излѣзе отъ фабри-ката. Струва ти се, че нищо не кара „свободния“ наемникъ да продава си-лата си. Пъкъ и при това вече сто години се минаха отъ като надъ раз-валинитъ на Вавилонъ биде провъз-гласена свободата, а сега тая дума лъжи даже по тъмнитъ стѣни въ Франция. Да, но тая свобода бѣше са-мо въ интереса на буржуазията. Ней ъ трѣбваше да събори привилегитъ на дворянството, които я успетваха: а „свободата“ ъ служеше да се при-крива и да накара работническитъ тѣли да се биятъ за нея. Тая свобода бѣше само на думи и не премахваше економическата зависимость. А когато работницитъ се опомниха да некатъ истинската свобода, владѣющитъ клас-си имъ отговориша съ юнското кланне (1848 г.) и съ кървавата майска сед-мица (1871 г.) презъ Парижската Ком-муна. Буржуазията събори крѣпостни-чеството, даде „свобода“ на наемника, като знаеше отъ по-напредъ, че той не може да се ползува отъ нея. То приличаше на туй: ако нѣкой ни да-деше позволение да ядемъ въ златни съдове. Мисли, че никой не е въ съ-стояние да ни забрани това, но пъкъ всѣки знае, че ний нѣмаме възможность

да се възползуваме отъ това право. Тѣй също и работникътъ. Единствен-ното срдѣство да некара прехраната си е да продава своя трудъ. Нѣкъ смъртъ го чака. Макаръ той и да има право да ходи свободно отъ градъ на градъ, за да търси работа, и не е „вѣщъ“, каквито бѣха робътъ и крѣ-постникътъ, макаръ той и да не за-висни отъ нѣкой капиталистъ, — по той е робъ на цѣлата капиталистическа класа. Ако се отърве отъ Ивана или Драгана, той не може да избѣгне отъ всички Иванковци и Драганковци. От-ношението между труда и капитала си останаха по-старому; само тѣхната форма, покривката имъ се измѣниха. За издържането на единъ харамо-вѣтъ, — единственната заслуга на кого-то е тая, че съдбата го е надарила съ срдѣствата за производство, — работятъ стотини сиромаси работници. И тия дарможди мислятъ, че свѣта е нарочно сътворенъ, за да се веселятъ и раско-шествуватъ тѣ, че тѣхно право е да живѣятъ на чужди грѣбъ, а нѣкъ дѣя-ностъ на работницитъ е да ги хранятъ и да мълчатъ. Фабрикантитъ нѣматъ никакви длъжности, а работ-ницитъ — никакви права. (Слѣдва).

МАЛКА КОРРЕСПОНДЕНЦИЯ.

ПЛОВДИВЪ. Общински. Отъ сказката ще помѣстимъ само извлѣчение.

ВИДИНЪ. И. Г. Получихме 37 лева.

ВИДИНЪ. Г. Г. Получихме 10 лева. Працай-те дописки.

СТ-ЗАГОРА. Д. Влагову. Получихме 83 л. и материала.

РАЗГРАДЪ. Кассиеру. Получихме 200 лева и писмото. Чакаме рѣшението Ви за Цѣрихския Конгресъ.

ВЕРНЪ. Ксенофонъ. Преводитъ ви нѣма да се помѣстятъ. Пишете въ духътъ и направлението на вѣстникътъ.

СОЦИАЛЕНЪ ПРЕГЛЕДЪ. ВЪ БЪЛГАРИЯ

Съобщаватъ ни, че отъ Февруарий мѣсець т. г. работницитъ при Държав-ната печатница по распоредание на Министерството ползуватъ се съ право на плащане по болѣстъ и отпуска. Така също намалени съ дневнитъ ча-

сове на 8 ¹/₂. Има се надѣжда и до 8 да се намалить.

Пипатъ ни отъ Видинъ че работни-цитъ при печатницата на Т. Х. То-шева съ напустнали работата вслед-ствие на перѣдовното плащане.

— Въ Пловдивскитъ печатници тоже работницитъ не си получавали запла-титъ както трѣбва.

СОФИЯ.

Въ нѣколко броя наредъ доста се говори за типографското дружество и за раскла-теното положение на тукашнитъ печатари-работници. По поводъ на това, нека ми бжде позволено г-не редакторе, да кажа и азъ нѣколко думи.

Въ годишното общо събрание на типо-графското дружество, се избра ново насто-ителство — отъ хора вѣщи по занаята, които се отличаватъ съ извѣрнредна дѣятелность, енергия и дружелюбность. Съ една рѣчь избора е доста сполучливъ.

Отъ тая година постоянно се запис-ватъ нови членове, които съ разбры-ли своето расклатено положение и гроз-ната бѣдѣность, която ги очаква, спасе-нието на които е здружението. Така също се състави и клонъ въ Пловдивъ.

Въ една дописка испратена отъ София помѣтена въ № 9 на уважаемия Ви вѣст-никъ, много погрѣшно е казано, въ забѣ-лжката отъ редакцията, че типографското дружество не било помагало на своитъ си членове въ случай на болѣстъ и пр. Това се бѣ казало по поводъ на оня болѣнъ ра-ботникъ (служащъ въ Дър. Печатница) на когото ржѣката му е повредена, който и до днесъ още болѣдува. Този нещастникъ, г-не редакторе, не е членъ на спомѣнатото дружество, разбира се и не му помага. Ако е билъ членъ, той щѣше да се цѣри и поддържа на дружественна смѣтка, както това се предвижда и въ самия му уставъ.

Това нека иматъ предъ видъ и другитъ работници, които се съжиятъ за да се за-пишатъ членове на това дружество. Таки-ва винаги ще иматъ предъ видъ, че вре-мето е хвъркнато, има и старостъ, има и болѣстъ..., а за да се избавить отъ мѣ-потии и окайване, цѣрутъ е „бѣли пари за черни дни“ т. е. да не жали, че мѣ-сечно ще внася 5-6 лева на дружеството, но трѣбва да иматъ предъ видъ бѣдѣщи-тъ облаги отъ тоя нищоженъ влогъ.

* * *

Нека ми бжде позволено, г-не редакторе, да кажа пѣщо за начинанията на повото настоятелство на типографското дружество,

Какъ си обясняваше Хегелъ историята на човѣшкото? Тя е проявление на вѣчния духъ. Тия, да въ всѣка историческа епоха частицата отъ тоя се уеиъ се въплотява въ извѣстна нация. Духътъ ъ хвърля надъ народноститъ и си избира нѣкой, надъ т, съедно каца. Развитието на духа е история на тѣ се чеството. При прилагането на тоя възгледъ за ния чествието на извѣстни исторически събития, Хегелъ ъ чувствува неговата несостоятелность. Той е нуденъ вече да се облѣква съ дѣйствителность. И забѣлжително е, че економическиятъ отно-ния му даваха ключа за разбиране на много исторически явления, които не можеше да си обя-сѣ развитието на духа. Напримѣръ, споредъ Капитъ, Лакедемония падна, защото въ нея съществу-е неравенство въ имуществата. Марксъ испѣди е твор-низма съвсѣмъ изъ областта на историята. И което за Хегеля бѣ само помагало тамъ, дѣто се оказваше слабъ, стана у Маркса главенъ горъ въ историческото развитие. Както психо-тъ търси въ устройството на тѣлото и въ фи-огията на разнитъ му органи обяснение на евинитъ му проявления, тѣй и Марксъ намира економическата структура на обществото ключа за разбиране на неговата „идеология“ (политиче-тъ наредби, философскитъ възглѣдове, религи-итъ вѣрвания, обичаитъ и т. н.). Степенята на нитието на производителнитъ сили е темеля, вър-който се гради цѣлото общественно здание съ витъ кумни е губета. Измѣненето на темеля плаща и събаря постройката. За да се разбере рията, трѣбва да се знаятъ економическитъ шения, т. е. основата на обществото. Прило-тъ въ общественнитъ науки, тоя възгледъ прави въ превратъ въ тѣхъ. Той хвърля цѣлъ снопъ

лъчи въ най-тъмнитъ кошета на историята. Предъ него тъмнината изчезва. Слѣдъ Маркса, пролетар-натътъ съ гордость може да каже, че той е на-слѣдинъ не само на великитъ утописти, на Сенъ-Симона, Овена и Фурне, но и на класическата нѣмска философия, на Канта, Шеллинга и Хегеля.

Слѣдъ това Плехановъ каза нѣколко думи за Русеня, дѣто тиранското правителство задушава всѣки свѣтълъ лжъ, дѣто то тжче подъ тежкия си ботушъ тая благородна полска нация, дѣто то празнува не само въ Русеня, но и въ самата Варшава, на застава и самитъ полици да праз-днуватъ стогодишнината на надането на тѣхната Конституция. Позволѣте ми, завърши той, да изрази най-дълбокото си негодувание къмъ зѣрствата на това самодържавие и нека то по-скоро, по-скоро да падне и да се очисти свѣта отъ отровното му динание!

Женевскитъ гражданинъ, поляктъъ Балички, каза, че освобождението на полската нация отъ царското правителство ще ъ даде възможность да се развива, че това ще позволи на полския проле-тариатъ да се присѣдини къмъ фамилията на все-свѣтския подъ знамето, на което Марксъ е написалъ: „Пролетарии отъ всички страви, съединявайте се!“ Тогава Полша ще се присѣдини къмъ идеала на Маркса.

Слѣдъ рѣчитъ съ общо възхищение се рѣши да се испрати слѣдующата телеграмма на Енгелса въ Лондонъ:

„Социалиститъ отъ разни нации, събрани на 14 Мартъ за да празнуватъ памятьта на великия мислителъ и гений Карла Маркса, Ви поздравля-ватъ като сътрудникъ на неговото колосално дѣло

и ви изразиватъ най-дълбокитъ си съчувствия“.

Интернационално бюро: Плехановъ, Херитне, Балички, Раковски.

По чудна работа! ще каже нѣкой: събрали се ужъ да пожалѣятъ смъртъта на учители си, пъкъ съднали да се веселятъ. И наистина, на 15 Мартъ женевскитъ в. „Tribun de Genève“ се смѣ-ше, че съ музика и пѣсни сме жалѣли своитъ хора. Да! съ музика и пѣсни! Ний въ съжщность и нѣма що да жалѣмъ. Борцитъ падатъ, но дѣ-лото напредва! Социализмътъ е сила, която всѣки часъ расте. Ний, социалиститъ нѣмаме време за жалби и плачъ. Нека плачатъ тия, които чувству-ватъ, че приближава часътъ на тѣхната гибель. А ний — напредъ, на борба, —

И мечъ бери, чтобъ битъся за свободу!

Борцитъ лѣгатъ въ гроба, но тѣхната память живѣе въ душитъ на оцѣлелитъ борци, защото

Тозъ, който падне въ бой за свобода,

Той не умира...

Не който плаче и обвинва катрапената си душа въ черни парцали, цѣни памятьта на умрѣлитъ. Ней ъ цѣни тоя, който върви по тѣхния пѣтъ.

Другари! да работимъ за распространение идентъ на великия си учителъ, да направимъ, щото имената на Маркса и на всички социалистически борци да станатъ свѣти на нашия работникъ. Да подигнемъ уметвенно и нравственно работника, като го накараме да повѣрва въ социализма. Да направимъ социализма сила, като го вселимъ между работницитъ.

Само тогава ний ще можемъ съ гордость да кажемъ, че сме достойни ученици на гениалния Марксъ.

В. А. К.

които никога не трябва да изпуска изъ предъ видъ или да ги счита за излизни.

Типографското Дружество, като работническо, има пужда отъ чести събирания и занимания. Настоятелството, за да може да сгрупира работниците-печатари подъ закрилата на повърпенното имъ дружество и за да му се даде нужното *gravisimus*, въмето презрѣние, то трябва съ усилие и твърда енергия да работи.

До сега типографското дружество се намираше въ една заспалостъ, и то, при 10 годишно съществуване.

Сегашното настоятелство, за да отговори на званieto си и да заслужи, както казахме по-горѣ, *gravisimusa*, то трябва да бжде аккоратно и съ живостъ да намира источникътъ за позотворността на дружеството и членовеѣ. Като напиримѣръ;

1) Да примѣти дружеството въ центра на града.

2) Да се даватъ недѣлни и вечерни скаски, съ научни цѣли;

3) Да се избере една комиссия, която да се грижи за издаване и редактиране на единъ типографски вѣстникъ, както всичко това се предвижда и въ самия му уставъ;

4) Да дава увеселения на своитѣ си членове и т. п.

Чрезъ това, дружеството освиѣтъ че ще се популизира и ще накара да се записватъ и тия работници-печатари, които по немарливостъ не се записватъ за членове на дружеството, но още и значително ще се въсползуютъ г-да членовеѣ отъ тия начинания, защото, извѣстно е, че особена мания съществува у работниците къмъ кръчмарскитѣ пирове и пиянство, но дружеството, това зло може много лесно да го искорени отъ работниците; въ късо време, чрезъ горѣспомѣнатитѣ 4 способа, преспойно ще може да си извоюва го-

нимата цѣль. Нека са вземе въ предъ видъ дружествата въ Европа; какви не чудесни и каква нравствена и материална полза не принасятъ на членовеѣ си въобще и на обществото.

Вѣрваме прочее, че новото настоятелство при типогр. дружество, което е тъй дѣятелно и енергично, не ще испусне изъ предъ видъ горнитѣ 4 параграфа, съ които мислимъ исказваме мнѣнието и на самитѣ членове. Сдружването и честитѣ събирания, днесъ въ Европа играе важна роль.—Дано ни се чуе гласа. Ако стане пужда допжти пакъ.

II. II-въ.

ВЪ СТРАНСТВО

АППЕЛЪ

къмъ

Студентитѣ социалисти
отъ всички страни.

Мили другари,

Съ съгласието на белгийската федерация на студентитѣ и старитѣ студенти социалисти, кружокътъ на студентитѣ социалисти въ Женева взе инициативата да организира вторий международенъ конгресъ на студентитѣ социалисти, който ще стане въ мѣсець Октомври тая година въ нашия градъ.

Другари,

Конгресътъ, който свикваме, както и той на студентитѣ социалисти отъ Брюкселъ презъ 1891 г., ще почива въ всичкитѣ си разсжждения върху принципътъ на класовата борба.

Ний вѣрваме, че изразяваме мнението на всички студенти социалисти като казваме, че едно социалистическо движение между студентитѣ социалисти има право на съществуване само до толкова, до колкото имъ за фундаментъ [основа] празнитѣ рассждения, а непосредствената защита на материалнитѣ интереси.

Ще ни изразятъ, че между студентитѣ имъ класи, че тѣ съставляватъ едно цѣло, че тѣ сж равни предъ науката и че тѣ иматъ едни и сжици интереси, интереситѣ на науката.

Но това не е истина! Това мнимо равенство е както и равенството предъ закона, могащо срѣдство за властвование и експлоатирание въ рѣцѣтъ на буржуазията.

Сегашния университетъ е отражение на съвременното общество. Едни идатъ тукъ за да намѣрятъ развлечение въ науката, а други — тѣ сж болшинството — да добиятъ нужнитѣ познания за да си доставятъ срѣдства за съществуване.

Първитѣ съставляватъ аристокрацията на университета, вторитѣ сж паритѣ и образуватъ интигенцията на пролетариата.

Нашия конгресъ ще представлява интереситѣ на послѣднитѣ и ще търси срѣдства да групира ония, които днесъ сѣдятъ на студенческитѣ скамейки, но утрѣ ще отидатъ въ заводитѣ, фабричитѣ, работилницитѣ като механици, химици, инженери и т. п. и т. п., ще постъпятъ на служба у капиталътъ.

Да, тия послѣднитѣ сж сжко такива роби на капиталътъ, каквито сж и мускулнитѣ работници.

И ето защо движението на студентитѣ ще бжде допълнение на движението на работниците. Далечъ отъ да бждемъ раздѣлени отъ работниците ний имаме сжщитѣ

интереси, ний испитваме, и сме податливи на сжщитѣ унижения.

Ний имаме сжщата крайна цѣль, степената която може да ни повдигне висотата на нашето достоинство и ще ни гарантира съществуването на бодата: *социалистическото общество*.

За да достигнемъ тая цѣль ний да се организираме, трябва да се намираме въ университета за свѣщената която трябва да водимъ цомъ въ живота, заедно съ работниците за да имаме нго на капиталътъ.

На васъ, студентитѣ социалисти, всички университети и висши училища цивилизования свѣтъ ний разсчитъ съвмѣстното работение върху върху които прѣдстои конгресътъ си въ Вашето присѣствие ще ни настрѣче, съгласие ще ни даде нужнитѣ гласъ, че ще побѣдимъ.

Да живѣе международния социализъмъ!
Да живѣе съюзътъ на мозимий кулний работникъ!

ОРГАНИЗАЦИОННАТА КОМИСИЯ

P. S. Дневний редъ ще съобщава послѣ. Съгласието и предложението, както на разнитѣ групи, тъй и на нитѣ лица ще бждатъ отиравени ретаритъ.

За да може комиссията да отпечата дневния редъ на конгреса ний всички групи да испратятъ своитѣ предложения най късно до мѣсець Юли слѣдующий адресъ:

M. J. Sigg, rue Pradie, 1, Genève.

ФРАНЦИЯ. За идущитѣ законопроекти

избори Работническата партия е подала кандидатурата на 30 свои кандидати. Въ г. Рубе ще бждатъ Жюль Гедъ и Емилъ Моро.

ОТЧЕТЪ

ЗА ПРИХОДА И РАСХОДА И ЗА ИМУЩЕСТВОТО НА БЪЛГАРСКОТО ТИПОГРАФСКО ДРУЖЕСТВО
ВЪ СОФИЯ.

I. РАВНОСМѢТКА

на прихода и расхода за време отъ 1 Януарий до 31 Декември 1892 година.

Постъжило.			Разнесено.		
1. Членски влогове въ фонда за подпомагане болни и разпоски по погребение умрѣли	1117	30	01. По фонда за подпомагане болни и погребение умрѣли:		
а) членски влогове	491	—	а) за подпомагане болни	1809	75
б) отъ лихви	902	95	б) за погребение	227	60
3) Въ фонда за безработни и патующи	491	—	2. По фонда за безработни и патующи:		
4. Въ образователния фондъ:			а) за безработни	363	95
а) членски влогове	50	—	б) за патующи	15	—
б) членски влогове	368	25	3. По образователния фондъ:		
в) случайни приходи	141	50	а) за канцеларски и др. по управлението	528	75
5. Влогове въ подвижническия фондъ	491	—	б) за библиотека	151	20
6. Истеглени капиталы изъ Банката	400	—	4. По сподвижническия фондъ	206	50
	4453	—	5. Лихвеносно вложени капиталы въ Българската Народна банка	462	15
			6. Излизникъ	688	10
				4453	—

II. Състоянието на имуществото.

НА Л И Ч Н О С Т Ъ							ИМУЩЕСТВО ПРИЧИСЛЕНО КЪМЪ ОБРАЗОВАТЕЛНИЯ ФОНДЪ						
Фондово	На 1 Януарий 1892 г. ямаше		Постъжило презъ годината	Разнесено презъ годината	Състоянието на 31 Декемвр. 1892 г.		Означение на имота	На 1 Януарий 1892 г. ямаше	Упожлявано презъ годината	Всѣгогодишно намаление на инвентара и библиотеката (вслѣдствие разни поврѣждания)		Състоянието на 31 Дек. 1892 г.	
	Излизнѣкъ	Недостига			Излизнѣкъ	Недостигъ				съ 10%	съ 5%		
За болни и пр.	245	45	—	—	1117	30	2037	35	—	—	—	674	60
„ инвалиди и пр.	4905	15	—	—	1393	95	—	—	—	—	—	6299	10
„ безработни и пр.	670	55	—	—	491	—	378	95	782	60	—	—	—
Образователния	—	—	339	25	559	75	679	95	—	—	—	459	45
Сподвижническия	190	30	—	—	491	—	206	50	474	80	—	—	—
	5672	20	—	—	4053	—	8302	75	7556	50	1184	05	—
Излизнѣкъ въ наличността къмъ 31 Дек. 1892 г.							лева 6122.45						

Обща стойността на имуществото = лева 11354.65												
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

III. Състоянието на наличнитѣ сумми.

Вложени на текуща сметка въ Българската Народна Банка лета 1284'25
Раздадени подъ лихва на членовеѣ „ 5040'—
На лице въ каската „ 98'20
лева 6122'45

Софиѣ, 7 Януарий 1893 год.

Сметководителъ: Хр. Кисевъ.

Вѣрно, Контролери:

(И. Мушекъ,

(И. И. Кораковъ.

Ковчежникъ: Т. А. Чолаковъ.

ОБЯВЛЕНИЕ.

Предъ видъ на това, че постъпватъ много порѣчки за книги отъ Българ. социал. демократическа библиотека и безъ придружени съ стойността имъ, Редакцията на комитетъ обявява, че отъ татъкъ нѣма да бждатъ изпълнявани порѣчки не придружени съ стойността имъ. Желаящитѣ да си исписватъ № № на отеката, за да знаятъ стойността на мѣстваме тукъ списъка на излѣзлитѣ:

- 1) Що е социализмъ и има ли той насъ? отъ Д. Братановъ. Търново 1892 г. Цѣна 15
- 2) Какво искатъ социал-демократитѣ? вель Н. Хр. Габровски. Търново 1892 г. Цѣна 15
- 3) Първий Май. Превель Гергановъ. 1892 година. Цѣна 15
- 4) Коллективизмътъ, отъ Жюль Гедъ. Н. Хр. Габровски. Търново 1892 г. Цѣна 15
- 5) Какъ е и какъ трябва да бжде, отъ В. Либкнехтъ. Преводъ. Шуменъ 1892 г. Цѣна 15
- 6) Работническото движение и Социализмъ. Превель отъ Русски Х. Ш. 1892 г. Цѣна 15
- 7) Опытъ върху Научния Социализмъ, помичес. критика на капиталистическото праство, отъ Аржириадисъ. Преводъ отъ френскъ менъ, 1892 год. Цѣна 15
- 8) Социализмътъ и задачата на работна класа, отъ Д. Благоевъ. Шуменъ 1892 г. Цѣна 15
- 9) Религията на Капитала отъ Поль Лодо Превель Г. Бакаловъ. Шуменъ 1892 г. Цѣна 15
- 10) Августъ Бебелъ (германски записъ отъ столаръ) отъ Поль Лафарга. Превель отъ Н. Хр. Габровски. Шуменъ 1892 г. Цѣна 15
- 11) Кой на чий гърбъ живѣе отъ С. Дитве Превель Е. М. Шуменъ 1892 год. Цѣна 15
- 12) Коммунизмътъ и Економическата стция отъ Поль Лафарга, превель отъ френскъ Пѣтковъ. Шуменъ, 1893 год. . . . Цѣна 15

КЪМЪ АБОНАТИТѢ.

Умоляватъ се г. г. абонатитѣ на в. „Работническо дело“ които до сега не сж си заплатили абонамента, да побързватъ по-скоро да го заплатятъ ако не да имъ се прекъсне испращането на в. „Работническо дело“.

Отъ АДМИНИСТРАЦИЯТА

Търново, Кооперативна печатница „Работническо дело“